

(...mai i te whārangi o tua ake)

ngā kōrero kua oti kē te whakamāori i tētahi atu. Mēnā e āwangawanga ana te kaiwhakamāori, te tangata rānei nāna ake ngā kōrero kua whakamāoritia e tētahi atu, mō te tūpono paku kotiti te noho mai o te tohutō, o te aha noa iho, kei te pai, tukuna mai mā konei e tirotiro.

Kotahi noa iho te here, me utu anō te tangata mō tēnei mahi. Ahakoa āia atu ai tēnei āhuatanga kōhuru i ngā tau ki muri, kua kore i taea te pare atu ināianei, ā, ko te whakatikatika kōrero te wāhanga tuatahi kua rongo i te pānga mai o te weriweri nei, o “Me-Utu-Rawa”. Ehara i te mea he mahi moni te kaupapa, engari kia ea noa ai te wā ka pau i te kaitirotiro ki ngā tuhituhinga.

Ahakoa kua kore tēnei mahi a te Taura Whiri, (hāunga ia ngā kupu hou me ngā ingoa whakahaere hou, kei te haere tonu tēnei mahi, kāore he utu) e tika ana pea kia puta he kupu whakaahua i tēnei mahi, mei kore e māmā ake te wāhi ki ngā kaiwhakamāori kei a rātou ngā taumahatanga o tēnei mahi e pīkau ana. Kei te mōhio tēnei pito he mahi tino uaua rawa atu tēnei, engari i te āhua rerekē noa iho o ētahi o ngā tono kua tae mai ki te Taura Whiri, kāore pea e tino kaha ana te mārama mai o te hunga tono whakamāori ki ēnei uauatanga. Nā reira kia paku kōrero ake nei au mō te āhua o tēnei mahi.

Mēnā i rite te whakamāori kōrero ki te eke paihikara, kātahi nā te mahi pārekareka ki te tini whāioio, ko tēnei. Ka mau ana ngā tikanga whānui o te mahi, kua mau mō ake tonu atu, ahakoa pēhea te tamariki o te kaieke, te koroua rānei o te paihikara. Mēnā i pēnei te āhua o te whakamāori kōrero, heoi anō tā te kaiwhakamāori, he noho, ka tuku i tana pene kia rere, kotahi atu, oti tonu atu.

Engari kāore kē e whēnei ana te āhua o te whakamāori kōrero. Ko te kake tūparipari kē tōna rite, ka mutu, ko ia whakamāoritanga, he tūparipari hou, me kī, me ōna wāhi mākinikini, ōna wāhi pāhekeheke katoa atu. Ahakoa pēhea te pai o te kaiwhakamāori, kāore e roa ka rangirua i āna whāwhātanga atu i te rau o ngā kupu, me te kore tonu ōna e mōhio mēnā i tika anō tāna i nanao atu ai, ka kitea rānei te hē o tāna mahi ā taihoa ake nei.

He mōhio tonu tātou, kei tēnā reo ōna ake whakaaro, kei tēnā reo ōna. He pērā anō ngā tikanga, ngā kupu kawē i te whakaaro. He nui tonu te wā, ko te pokatata hei whakaatu i te whakaaro i tētahi reo, me araroa kē i tērā o ngā reo. I ētahi wā, inā kē te mātotoru o te kupu Pākehā e tākai ana i te whakaaro māmā noa iho, ā, i te kaha pōwhiwhiwhi o ngā kupu, kua kore e aro i te kaiwhakamāori me tīmata i hea e matara mai ai te tino o te kōrero. He wā anō, ka taea ngā kupu Pākehā te tatau ki te ringa kotahi, engari inā hurihia ana ki te reo Māori, ē hoa ē, me wheke whai matimati kē te tangata.

Koinei ētahi o ngā āhuatanga whānui e pā ana ki te whakawhiti whakaaro i tētahi reo ki tētahi atu. Ki te kore e mārama te kaiwhakamāori ki ngā kupu Pākehā, ka hē. Ki te kore e āta kimihia ngā kupu Māori e tino hāngai ana ki te whakaaro e whakaatuhia ana i aua kupu Pākehā, ka hē. I ētahi wā, ahakoa tīkina atu he paku māramatanga i hea, ahakoa katohia mai he kupu Māori i hea, kāore tonu e tino eke te whakamāori, eke panuku nei.

Tēnā ia, kia tūhono haere au i ēnei pahupahu mō te eke paihikara, mō te piki maunga, mō te aha noa iho, ki te kaupapa i tīmatahia ai tēnei kōrero, arā, kia mārama mai te hunga tono whakamāori ki ngā uauatanga o tēnei mahi. Kia whakaae mai